

Denna recension skrev jag på begäran av den norska tidskriften Mercurius reaktion men med förbehållet att den också skulle publiceras i vår svenska tidning. Och det är ju alltid roligt att puffa för nya psykodramaböcker på skandinaviska språk. I Sverige har ju inget nytt utkommit sedan ”Skapande Ögonblick”.

Bokrecension:

Psykodrama og sosiometri i praksis: Gro Slettemark

Fagspesialisten AS Oslo 2004

Psykodramatiker gillar aktion och har rykte om sig att vara ovilliga skribenter. Ett ofta nämnt skäl till psykoanalysens framgångar är Freud's suveräna litterära förmåga. Morenos skrifter däremot har ansetts svåra och hans teoribildning ofullkomlig. Själv minns jag min kamp med Psychodrama vol I, som min förste lärare Dean Elefthery bestämt rekommenderat som första bok. Jag hänfördes av tidigare helt okända begrepp som ”tele” och ”social konserv” och av ett djärvt spekulativt anslag. Boken hjälpte mig dock inte särskilt väl att förstå hur man leder en psykodramagrupp. Även om jag som grundstudent intensivt tog del av egna och andras dramer kändes det länge otänkbart att jag själv skulle kunna lära mig metoden. Vad mina ledare gjorde kändes många gånger som trolleri. Det skulle dröja några år till innan jag med någon grad av säkerhet började regissera. Till en början var ångesten svår varje gång jag stod på scenen. Spontaniteten blockerades av rädslan att göra fel och hjärnan korsades av olika idéer och tankar som jag nästan alltid förkastade. Med tiden blev det gudskelov annorlunda och numera går jag glatt upp på scenen och litar på min spontanitet – dvs att den första idén som dyker upp från mitt implicita kunskapsförråd nästan alltid är den rätta. Jag har också fått ett mera kärleksfullt förhållande till Morenos skrifter, som jag numera läser med stort nöje och inspireras av. Man måste bara acceptera att allting inte står i rätt ordning och att Moreno - precis som Freud – ständigt fortsatte att utveckla sina tankegångar. Moreno var i många hänseenden långt före sin tid och utvecklingen har ännu inte hunnit ikapp honom. Men det är hoppfullt att utvecklingspsykologer som Stern nu bekräftar vad Moreno skrev om för 80 år sedan. Fast nu kallas det intersubjektivitet.

Det har aldrig funnits någon uppsjö av bra och begriplig psykodramalitteratur för nybörjare, särskilt inte på skandinaviska språk. Gro Slettemark berättar att hon satte sig i sinnet att skriva den elementära bok som hon själv skulle ha önskat sig när hon var nybörjare. Resultatet av hennes ansträngningar föreligger nu i tryck under titeln ”Psykodrama og sosiometri i praksis”. Det är en mycket pedagogiskt anlagd bok med tydliga rubriker, schematiska bilder och ett stort antal praktiska exempel. På omslaget dansar Henri Matisse's extatiska vildar som påminner oss om gruppens arkaiska ursprung och dess huvudroll för människans överlevnad och utveckling till kulturell varelse.

Tyvärr kommer boken minst tjugofem år för sent för att skingra min ursprungliga förvirring kring psykodrama. Jag bestämde mig därför i att be två elever på en av Stockholmsinstitiets grundutbildningar att läsa boken. Vid det möte vi hade för en tid sedan var båda entusiastiska och tyckte att dom haft mycket nytta av framställningen. Egentligen skulle min recension kunna sluta här. Boken lever uppenbarligen upp till det syfte Gro avsett och fyller ett tomrum eftersom ingen helt jämförbar bok finns på något skandinaviskt språk.

Själv uppskattar jag det pedagogiska anslaget och läser med nöje alla de fallbeskrivningar som bidrar till att göra boken lättläst och psykodrama begripligt. Många av de svårigheter som exemplifieras är lätta att känna igen. Jag föreställer mig att dessa konkreta exempel kommer att bredda studenternas erfarenhet utöver den nödvändiga självupplevda processen i

den egna utbildningsgruppen. Efter att ha läst boken tycker jag fortfarande att psykodrama är magiskt men på intet vis mystiskt. Det är lätt att förstå hur och varför saker händer i gruppen och det är lätt att sätta sig in i regissörens strategi.

Boken inleds med en introduktion och en kort presentation av historik och filosofi. Sedan följer kapitelrubrikerna steg för steg ett vanligt psykodramas förlopp, inleds med uppvärmning och fortsätter fram till avslutning och processanalys. Sedan följer några bonuskapitel om monodrama och parterapi. Det kändes först överraskande att finna det i en elementär bok men vid närmare eftertanke tror jag det är bra. Det är ju vanligt att nyblivna psykodramastudenter redan arbetar i psykoterapeutisk eller annan människovårdande verksamhet. Här finns en naturlig anknytning till vad de redan gör och en inspiration att kunna tänka psykodramatiskt i sitt arbete utan att behöva känna sig som en fullfjädrad gruppleddare.

Det enda område där jag inte känner mig helt överens med Gro handlar om rollteorin. Även det kapitlet innehåller mycket läsvärt inte minst om den sociala atomen och om rolldiagram. Gro skriver att rollbegreppet förblivit oklart och att Moreno själv inte är klar och stringent om detta. Jag skulle vilja lyfta fram kap. 6 i ”The essential Moreno, The Role Concept, A Bridge Between Psychiatry and Sociology”, sex sidor långt och komprimerat skrivet, som Morenos testamente om rollteoretiskt tänkande. Inom australiskt psykodrama har också rollteorin utvecklats av makarna Max och Lynette Clayton. Tyvärr är vad Max skriver inte så välformulerat och vad Lynette skriver inte särskilt spritt. Ryktesvis är en annan australiensare, Sue Daniel, ifärd att skriva en bok om rollteori som förhoppningsvis ska fylla en lucka i litteraturen. Själv känner jag rollteorin som mitt fasta stöd i psykodramaarbetet. Den är som alla andra teorier ett sätt att tänka - ett praktiskt och logiskt sätt att tänka eftersom vi använder teater som metod – som hjälper mig att förstå vad som händer och få idéer om vad som skulle behöva hända för att protagonisterna skall komma vidare. Där har psykoanalytisk teori aldrig räckt till.

Jag hoppas att det tydligt framgår att jag hälsar Gros bok som ett mycket välkommet bidrag till psykodramalitteraturen just genom dess unika inriktning på det praktiska arbetet. Där kompletterar den på ett fördelaktigt sätt den litteratur som tidigare funnits att tillgå på grundutbildningarna, i Sverige i första hand ”Handbook of Psychodrama” och ”Skapande ögonblick”, i Norge antar jag att det är Eva Röines bok. Min förmodan är att den trots sitt höga pris – tyvärr blir skandinaviska böcker mycket dyrare än motsvarande på engelska eftersom upplagorna är små – ska bli lika väl mottagen av andra grundstudenter som av mina ”testläsare”.

